

Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnaları

Basketbolcular için Sorular & Cevaplar

1. Giriş

2003 yılının Eylül ayında Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA), oyuncuların yasaklanmış bir maddeyi tedaviye yönelik amaçlarla kullanmalarını sağlayan süreci standardize ederek, sporda hem yanlışlıkla hem de kasıtlı olarak doping yapılmasını ortadan kaldırmak üzere ilk Uluslararası Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnaları Standardını yayınladı.

Uluslararası TAKİ Standardı, taraflara doğrudan danışılması sonrasında ve Dünya Anti-Doping Yasası'ndan (Code; Yasa) gelen ilgili yorumlarının gözden geçirilmesi sürecine bir yanıt olarak revize edilmiştir. Bu ortak geri bildirim ürünü olarak, standardın revize edilmiş bir sürümü (ISTUE, Ocak 2009) 1 Ocak 2009 itibarıyla yürürlüğe girmiştir.

2. Dünya Anti-Doping Ajansı (WADA) nedir?

WADA, 1999'da Olimpik Hareket ve hükümetler işbirliği ile oluşturulmuş bağımsız bir örgüttür. Ana amaçlarından birisi sporcuların spora dopingsiz katılmalarının sağlanması ve böylelikle sporcular için sağlık, adalet ve eşitliğin teşvik edilmesidir. WADA'nın başlıca görevleri anti-doping kurallarını, talimatnamelerini ve prosedürlerini hem ulusal hem de uluslararası düzeyde birbiri ile dengeli ve uyumlu hale getirmek, dünya genelinde anti-doping örgütlerini geliştirmek ve onlara destek vermektir.

3. Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası (TAKİ) nedir?

Siz de herkes gibi hastalanabilirsiniz ya da tedavi gerektiren klinik bir durumunuz olabilir. Almanız gereken madde(ler) Yasaklılar Listesi'nde yer alıyor ise bir Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası, o ilacı almanızı sağlayabilir.

4. Bir TAKİ alamazsam ne olur?

Dünya Anti-Doping Yasası, FIBA ve TBF TAKİ Prosedürlerinin şartlarına göre, oyuncu olarak, bir TAKİ almaktan siz sorumlusunuz. Bu nedenle **TAKİ'yi almadan önce tedaviye (yasaklanmış maddeyi kullanmaya) başlamamanız azami öneme sahiptir.**

TAKİ için başvurmamak ve alamamak, bir doping vakasına ve size karşı disiplin yaptırımları uygulanmasına yol açabilir.

Vücudunuzda bulunan herhangi bir maddeden siz sorumlusunuz. Bu nedenle kulübünüzün tıbbi ekibinin gözetimi altındayken ve özellikle de değilken aldığınız herhangi bir madde hakkında takım doktorunuza danışmalı ve O'nun bu tedavi hakkında bilgi sahibi olduğundan emin olmalısınız.

5. TAKİ almak için kriterler nelerdir?

- Oyuncunun, yasaklanmış madde ya da yöntemi kullanmaması durumunda ciddi sağlık problemleri yaşayacak olması.
- Yasaklanmış madde ya da yöntemden başka makul bir tedavi alternatifinin olmaması.
- Maddenin tedavi amaçlı kullanımının oyuncunun performansını normal fizyolojik sınırların üzerinde arttırmayacak olması.

6. Tedavi amaçlı kullanım istisnalarını kim verir?

WADA Uluslararası TAKİ Standartları, tüm ulusal ve uluslararası federasyonların, geçerli ve belgelenmiş tıbbi gerekçeleri olan oyuncuların TAKİ talebinde bulunmaları için bir sistem kurmaları gerektiğini söylemektedir. Bu talepler bağımsız doktorlardan oluşan Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası Kurulu (TAKİK) adındaki bir heyet tarafından gereğince ele alınır.

Uluslararası federasyonlar ve Ulusal Anti-Doping Örgütleri, kendi TAKİK'leri aracılığıyla, bu başvuruları kabul etmek ya da reddetmekten sorumludur. Ülkemizde basketbolcular için TAKİ vermeye TBF yetkilidir.

7. Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası isteği için nereye başvurulur?

Basketbolcu	TAKİ başvurularının muhatabı	Süre	İstek kim tarafından yapılır
Türkiye'de yalnızca yerel karşılaşmalara katılan ulusal düzeyde bir basketbolcu.	TBF Dopingle Mücadele Kurulu	Aktif sporculuk yaptığı sürece	Basketbolcu ve sorumlu doktoru
Türkiye'de aktif ve FIBA'nın milli takım karşılaşmalarına, uluslararası özel maçlara katılması için federasyonu tarafından davet edilmiş uluslararası bir oyuncu.	TBF Dopingle Mücadele Kurulu, FIBA	Türkiye'de aktif sporculuk yaptığı ve Milli takımı ile birlikte olduğu süre boyunca	Basketbolcu ve sorumlu doktoru (kulüp veya milli takım doktoru)
Türkiye'de aktif ve FIBA'nın kulüp yarışmalarına katılan ya da FIBA Test Havuzunun bir parçası olan uluslararası bir oyuncu.	TBF Dopingle Mücadele Kurulu, FIBA	Türkiye'de aktif sporculuk yaptığı ve Takımının FIBA yarışmalarına dahil olduğu süre boyunca	Basketbolcu ve sorumlu doktoru
Türkiye liglerinde oynamayan, FIBA Uluslararası Kayıtlı Test Havuzundaki bir oyuncu.	FIBA	Kayıtlı Test Havuzuna dahil olduğu süre boyunca	Basketbolcu ve sorumlu doktoru

TAKİ için TBF ve FIBA'ya başvurmak gerekebilir. FIBA müsabakalarına katılan oyuncuların TBF'den izin almalarından bağımsız bir şekilde FIBA'ya da mutlaka başvurmaları gerekir. Başvurunuz, yukarıdaki tabloda verilen kriterlere göre, oyuncu olarak sizin durumunuza uyan yetkili mercilere gönderilmelidir. Uluslararası müsabakalara katılan Basketbolcular FIBA Kayıtlı Test Havuzuna (FIBA RTP) dahil olup olmadıklarını FIBA resmi internet adresinden kontrol ederek takip etmelidirler. Kayıtlı test havuzuna dahil Basketbolcular için TAKİ başvurusunun yanı sıra nerede bulunduğu bilgisinin de (whereabouts information) FIBA'ya yapılması/iletilmesi zorunludur. Başvurunuzu WADA'ya göndermeyin!

8. Basketbolcu'nun FIBA'dan geçerli bir TAKİ izni varsa FIBA EUROPE'a ya da ULEB'e başvurması gerekir mi?

Hayır. FIBA EUROPE, ve ULEB Dopingle Mücadele kapsamındaki tüm yetki ve faaliyetlerini TAKİ işlemleri de dahil olmak üzere FIBA'ya (FIBA International) devretmişlerdir. FIBA EUROPE'a veya ULEB'e TAKİ başvurusu gönderilmesine gerek yoktur. Bu kurumlar işlem yapmazlar.

9. Basketbolcu'nun TBF Dopingle Mücadele Kurulu'ndan alınmış geçerli bir TAKİ izni varsa FIBA'ya başvurmak zorunda mıdır?

Evet! Ulusal federasyonlar (TBF) FIBA yarışmalarında yer alan oyuncular için TAKİ veremezler. Daha açık bir ifade ile, TBF'nin verdiği TAKİ Türkiye'de geçerlidir, FIBA'ya ayrıca başvurmak gerekir.

10. Basketbolcu'nun FIBA'dan alınmış bir TAKİ izni varsa TBF'ye başvurmak zorunda mıdır?

Hayır! FIBA'dan alınan bir TAKİ izni ulusal düzeyde ve tüm uluslararası etkinliklerde de geçerlidir. **Ancak FIBA'dan aldığı TAKİ iznini TBF'ye bildirmesi gerekir.** FIBA bir TAKİ izni verdiğinde tüm irtibat bilgilerinin orijinalini Basketbolcu'nun kulübüne Basketbolcu adına, yani oyuncuya ve gizliliğe sahip birer kopyasını da WADA'ya gönderir.

11. TAKİ için TBF'ye nasıl başvurabilirim?

- Takım doktorunuzdan bir form isteyin ya da TBF'nin internet sitesinin (www.tbf.org) dopingle mücadele bölümünden indirin.
- TAKİ formu ve ekleri Türkçe yazılmış olmalı, varsa yabancı dil(ler)deki belgeler tercüme edilmiş olmalıdır. Yabancı dildeki başvuru ve belgeler dikkate alınmaz.
- Doktorunuzla birlikte formu doldurun ve gerekli tüm destekleyici tıbbi belgeleri ekleyerek ve bizzat imzalayarak, Dopingle Mücadele Kurulu'nun güvenli **0212 6797771** faks numarasına yollayın. Bu faks numarasına yapacağınız başvuruları yetkili kişiler dışında kimse göremez. Bu bilgiler yetkililer dışında kimseyle paylaşılmaz.

12. TAKİ için FIBA'ya nasıl başvurabilirim?

Süreç oldukça basittir. Bir FIBA TAKİ formunu (TUE), aşağıdakileri gerçekleştirerek doldurmanız gerekir:

- Takım doktorunuzdan bir form isteyin ya da FIBA'nın internet sitesinden indirin. www.fiba.com (medical experts anti-doping bölümü).
- FIBA TAKİ (TUE: Therapeutic Use Exemption) formu İngilizce veya Fransızca dillerinden birinde doldurulmalı ve gerekli destekleyici tıbbi belgeler bu dillerde yazılmış veya tercüme edilmiş olmalıdır. Türkçe başvurular dikkate alınmaz.

- Doktorunuzla birlikte formu doldurun ve gerekli destekleyici tıbbi belgeleri sağlayarak ve bizzat imzalayarak, FIBA'nın güvenli faks numarası **+41-22-545 00 99**'a gönderin.

13. TAKİ başvurusu yapmak için ipuçları

- Formu daktilo ile ya da büyük harflerle doldurun. Form okunaklı değilse eksik sayılır ve başvuru sahibine iade edilir.
- Formu fakslarken, TAKİ başvurusunu gerektiği gibi doldurduğunuzdan ve gerekli tüm belgeleri dahil ettiğinizden emin olun. Başvurunuzu ve ileti kaydınızı ya da alındı onayını saklayın.
- TBF'ye yapılan başvurularda başvuru ve ekli belgelerin asıllarını da elden, kurye servisi ile veya iadeli taahhütlü olarak gönderin.
- Dikkat: yukarıdaki şartlar yerine getirilmeden form verildiğinde, TAKİ İzni'nin verilmesi ve dolayısıyla tedavinin başlaması gecikebilir.

14. TAKİ başvurumu, neden bir yarışmanın başlangıcından 21 gün önce yapmış olmak zorundayım?

21 günlük ihbar süresi, WADA'nın Uluslararası Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnaları Standardında belirtilmiştir. Süre sınırı, anti-doping örgütlerine, yani basketbolda FIBA ve TBF'ye bir yarışmanın ya da etkinliğin başlamasından önce tüm TAKİ'leri incelemelerine yetecek zaman vermek ve sporcular kendi etkinliklerinde yarışmaya başlamadan önce tüm TAKİ İzin belgelerinin ellerinde olmasını sağlamak için belirlenmiştir.

Ancak, bundan sonraki iki soruda açıklandığı gibi, bu kuralın istisnaları olabilir.

15. Bir müsabakadan önce acil tedavi almam gerekirse ne olur?

Standart TAKİ başvuruları yalnızca akut vakaların acil durumlarında yapılabileceği için yasaklanmış bir madde ya da yöntem uygulamanızın hemen ardından bir karşılaşmaya katılmamanız gerekmektedir.

Bir oyuncunun akut durumunu hızla iyileştirip bir müsabakada yarışmasını sağlamak üzere kısa süreli yasaklanmış madde ve yöntem kullanımı, TAKİ almak için dayanak teşkil etmez.

16. Acil tedavi almam gerekir ve önceden TAKİ başvurusu yapacak zamanım olmazsa ne olur?

Böyle bir halin söz konusu olduğu her durumda, **neden tedaviden önce başvuracak zamanınız olmadığını** ve gereken tüm tıbbi delilleri göstermek suretiyle tedavi süresince yasaklanmış madde ya da yöntemin kullanılmaması durumunda sağlığınızın ciddi şekilde bozulacağını açıklayarak, mümkün olan en kısa sürede TAKİ başvurunuzu yapmanız gerekir. Başvuru kabul edilirse geriye doğru onay verilir.

17. TAKİ onayını alırsam ne olur?

TAKİ İzinleri belirli bir ilaç ve tanımlanmış bir dozaj için verilir. Ayrıca belirli bir süre için alınır ve dolayısıyla **bir sona erme tarihleri bulunur**. Bu nedenle TAKİ sertifikanızda belirtilen tüm koşullara uymanız gerekmektedir.

FIBA ya da TBF tarafından size bir TAKİ İzni verildiğinde, WADA'yı bilgilendirir ve o da bu kararı gözden geçirme fırsatı bulur. Karar Uluslararası TAKİ Standartlarına uymuyorsa WADA iptal edebilir ve TAKİ'nizi geri alabilir.

18. Verilmiş bir TAKİ'ye göre yasaklanmış bir madde kullanırken doping kontrolü için çağırılırsam ne yapmalıyım?

Doping kontrol formunu ve maç öncesi verilen TBF İlaç Tedavisi Bildirimini doldururken kullanılan madde ya da ilacı beyan ettiğinizden ve size bir TAKİ verildiğini belirttiğinizden emin olun. TAKİ'nizin bir nüshası elinizdeyse, zorunlu olmasa da, doping kontrol görevlisine göstermeniz, varsa bir kopyasını vermeniz tercih edilir.

19. Analiz sırasında yasaklanmış madde tespit edilirse ne olur?

Doping kontrol makamı laboratuardan raporu aldığı anda, ilk olarak TAKİ'nin hala geçerli olup olmadığını ve analiz sonuçlarının alınan TAKİ ile tutarlı olup olmadığını kontrol eder (maddenin türü, verilmiş yolu, dozajı, uygulamanın zaman çizelgesi, vs). Kontrol tatmin edici bulunursa, testinizin sonucu kayıtlara negatif olarak geçer.

20. TAKİ başvurum hakkındaki bilgiler gizli kalır mı?

TAKİ başvurunuzda yer alan tüm bilgiler, tıbbi veriler olarak tamamen gizli tutulur. Anti-doping örgütlerinin personeli ve tüm TAKİK üyelerinin bir gizlilik anlaşması imzalamaları gerekir ve özel bir vaka üzerinde diğer bilimsel uzmanların danışmanlığına ihtiyaç duyarlarsa, TAKİK dışındaki bu uzmanlara iletilen belgelerde isminiz silinir/kapatılır, kullanılmaz.

21. WADA, bana bir TAKİ sağlayan orijinal kararı geri çevirirse ne yapabilirim?

Nihai karar için siz ya da size TAKİ'yi veren makam Spor Tahkim Mahkemesi'ne (CAS) başvurabilirsiniz. CAS'a başvuru için süre sınırı, size TAKİ'yi veren anti-doping örgütünün tüzüğünde belirtilmiştir. Bu yönde bir hüküm yoksa CAS Sporla ilgili Tahkim Yasası'nın talimatları, özellikle temyiz edilecek kararın tebliğ alınmasından sonraki 21 günlük süre sınırını getiren 49 numaralı kural geçerlidir.

22. TAKİ'm FIBA tarafından reddedilirse ne yapabilirim?

FIBA, TAKİ başvurunuzu reddederse kararın bildirilmesinden sonraki 21 gün içinde, WADA Tedavi Amaçlı Kullanım İstisnası Kurulu'nun (TAKİK; İngilizce TUEC: Therapeutic Use Exemptions Committee) kararı masrafları Size ait olmak üzere gözden geçirmesini isteyebilirsiniz. İlk başvuru sırasında verdiğiniz tüm bilgileri (eksiksiz dosya) ve ilk kararı

sunmanız gerekir. Ayrıca WADA TAKİK tarafından istenmesi halinde ilave tıbbi bilgiler de sunmanız gerekebilir. Temyiz prosedürü, ilk kararı askıya almaz. Bu nedenle; WADA'nın kararını beklerken maddeyi kullanamazsınız. WADA, FIBA'nın TAKİ vermeme kararını bozmazsa, nihai karar için CAS'a başvurabilirsiniz. WADA, FIBA'nın TAKİ vermeme kararını bozarsa, bu kez FIBA'nın nihai karar için CAS'a başvurma olanağı olur.

23. TAKİ'm TBF Doping Mücadele Kurulu tarafından reddedilirse ne yapabilirim?

TBF Doping Mücadele Kurulu TAKİ başvurunuzu reddederse bu yol gösterici metin hazırlandığı sırada Türkiye'de daha üst bir merci bulunmadığından doğrudan WADA'ya başvurabilirsiniz. Bu metnin yayımından sonra Türkiye'de doping mücadele için TBF'den daha üst bir kurum kurularak (örn: Türkiye Anti-Doping Ajansı vb.) işlerlik kazandığı takdirde itiraz için bu makama başvurmanız gerekecektir. İtiraz için süre sınırı hakkında ayrıntılar bu kurumun talimatlarında bulunabilir. Bu kurum da başvuruyu red ederse WADA'ya itiraz için başvurabilirsiniz. Tam tersi olarak TBF veya bu kurum size TAKİ verdiği durumda, WADA TAKİ'yi resen bozma hakkına sahiptir. Kurumlar kararı CAS'ta temyiz edebilir.

24. Yeni uluslar arası TAKİ Standardı'nda hangi başlıca değişiklikler vardır?

Gözden geçirilmiş yeni ISTUE (Uluslararası TAKİ Standardı), Kısaltmış TAKİ kavramını kaldırmaktadır.

Astım (inhale beta-2 agonistler ve inhale glukokortikosteroidler)

Astım için inhale beta agonistlerini (Salbutamol, Salmaterol, Terbutalin ve Formoterol) kullanması gereken basketbolcuların, maddeyi, kullanmadan önce astım için onaylanmış bir TAKİ standardı almaları gerekir. Aynı tedavinin bir parçası olarak inhale glukokortikosteroidlerin kullanımı TAKİ formunda ve doping kontrolleri sırasında da (D3 İlaç Tedavisi Bildirimi, doping kontrol formunda) beyan edilmelidir.

Inhale olmayan, sistemik kullanılmayan glukokortikosteroidler (GKS)

Solunmayan, sistemik olmayan GKS'lerin kullanılması durumunda (intraartiküler, periartiküler, peritendinöz, epidural, intradermal), oyuncu, doping kontrolüne girdiğinde teşhis, alınan madde ve tedaviyi uygulayan tıp doktorunun irtibat bilgileri ile birlikte bu kullanımı beyan etmelidir. Bu minimum beyandan daha fazlasını istemek TBF'nin keyfiyetindedir.

GKS'lerin topikal kullanımı için (topikal: oriküler, bukal, dermatolojik (iyontoforez/fonoforez), gingival, nazal, oftalmik ve perianal bozukluklar) bir TAKİ ya da beyan gerekli değildir.

25. Kısaltılmış TAKİ'm hala geçerli mi?

- 1 Ocak 2009'dan sonra, aşağıdaki üç tarihin en erken olanına kadar geçerlidir:
- Yetkili TAKİ kurulu tarafından, ISTUE 2005'e uygunluğunun gözden geçirilmesinin ardından iptal edildiği tarih;
- TAKİ'de belirtilen sona erme tarihi;
- 31 Aralık 2009 (en geç).